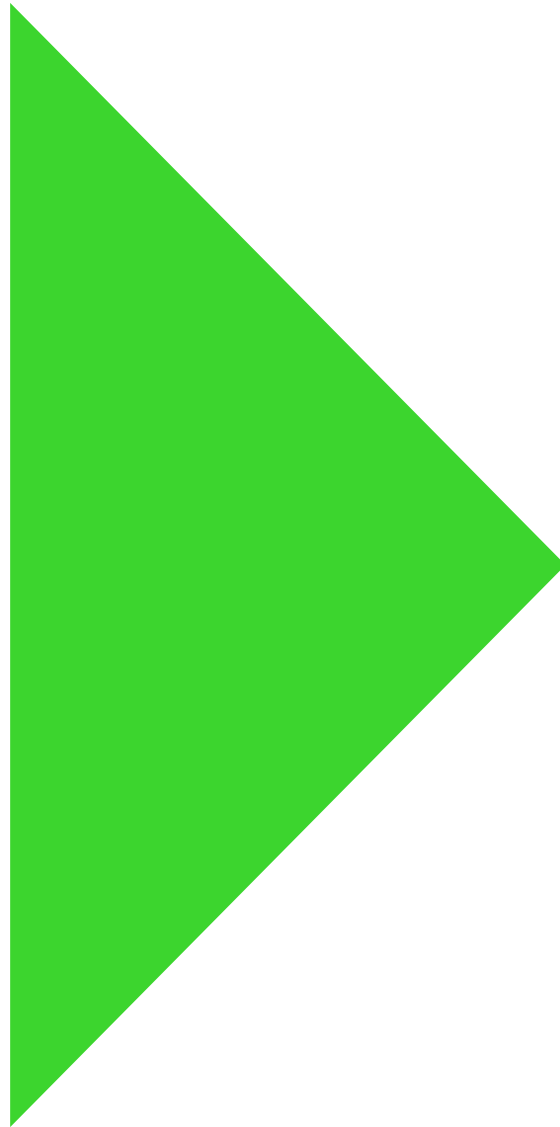

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

ER DU OFFER FOR
**AFTALT
SPIL?**

Februar 2015
Oplag 1000 stk.
ISBN 978-87-7029-595-6

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

Brochuren er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

BRUG MÆRKET

TIL AT UDPEGE TILBUD,
HVIS DER ER SPOR
EFTER ET KARTEL.

BEMÆRKER DU NOGET MISTÆNKELIGT?

Har du oplevet noget mistænkeligt ved en licitation eller et udbud? Var der færre tilbud end forventet? Detaljer eller stavfejl i tilbuddene, der var overraskende ens? Eller har du blot en fornemmelse af, at der var aftalt spil?

Dette kan være tegn på tilbudskoordinerings eller markedsdeling.

Tilbudskoordinerings er en ulovlig kartelaftale, hvor karteldeltagerne på forhånd aftaler, hvem der skal byde, vinde – og evt. til hvilken pris.

Markedsdeling er en ulovlig kartelaftale, der deler områder, opgaver eller kunder mellem karteldeltagerne.

Denne vejledning giver dig seks spor, du skal kigge efter, for at undgå at blive offer for aftalt spil.

Og du finder gode råd til, hvordan du selv reducerer risikoen for at blive snydt af karteller.

EKSEMPEL:

KARTELLER EKSISTERER DESVÆRRE I DANMARK

Deltagerne i Byggekartellet er mistænkt for at have udvekslet og aftalt priser på offentlige og private byggerier til en samlet værdi af 4-500 millioner kroner.

Virksomhederne har blandt andet snydt sig til kunstigt høje betalinger og har delt overskuddet mellem sig. Der har været tale om vederlag på op til 250.000 kroner til hver af karteldeltagerne.

Den samlede bøde til karteldeltagerne forventes at blive på over 25 millioner kroner.

TAG DIN MISTANKE **ALVORLIGT**

Tilbudskoordinerings og markedsdeling er meget alvorlige overtrædelser af konkurrencereglerne og kan straffes med høje bøder eller fængsel.

Som offer for et kartel bliver du snydt for det billigste tilbud og den bedste kvalitet.

Din henvendelse kan være den sidste brik i puslespillet, og du kan have hjulpet med at afsløre et kartel.

Bliver kartellet afsløret, har du mulighed for at kræve erstatning for den kunstigt høje pris, du har betalt, hvis du kan dokumentere, at du har lidt et tab.

HOLD ØJE MED SPOR EFTER KARTELLER

Karteller efterlader spor. Spor er ikke altid beviser for noget ulovligt i forhold til konkurrencereglerne. Der kan være tale om helt lovlig adfærd. Kontakt derfor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, når du opdager et spor.

På de næste sider kan du se, hvilke spor der kan være tegn på, at du har været udsat for et kartels ulovlige aftaler om, hvem der skal vinde hvilke opgaver og til hvilken pris.

Et enkelt spor kan være nok til, at et kartel bliver afsløret.

DE 6 TYPISKE SPOR EFTER ET KARTEL

1 MISTÆNKELIGE MØNSTRE

2 MANGLENDE BUD

3 PROFORMA BUD

4 IDENTISKE FEJL ELLER BEREGNINGER

5 KENDSKAB TIL FORTROLIGE OPLYSNINGER

6 MISTÆNKELIGE UDSAGN

KARTELSPOR

1

MISTÆNKELIGE
MØNSTRE

MISTÆNKELIGE MØNSTRE I DE TILBUD DU MODTAGER, KAN VÆRE ET TEGN PÅ TILBUDSKOORDINERING ELLER MARKEDSDELING.

DET KAN FX VÆRE, AT:

- Der er mønstre i priserne på tværs af tilbudsgiverne, som ser koordinerede ud
 - Det går på omgang, hvem der vinder
 - Tilbudsgiverne uden grund afholder sig fra at byde i bestemte områder eller på bestemte typer opgaver
 - Tilbudsgiverne afleverer inkonsistente bud på samme type opgave – nogle gange høje andre gange lave
 - Rollen som underleverandør går på omgang
 - Der sker en markant reduktion i prisen ved tilbud fra en ny aktør
-

KARTELSPOR

2MANGLENDE
BUD

MANGLER DU BUD PÅ DINE OPGAVER, KAN ET KARTEL HAVE VÆRET PÅ SPIL. MANGLENDE BUD KAN ENTEN SKYLDES TILBUDSKOORDINERING ELLER MARKEDSDELING.

DETTE GÆLDER ISÆR, HVIS:

- Du får meget få bud, selvom antallet af potentielle tilbudsgivere er højt
 - Det er svært eller umuligt at tiltrække bud fra andre geografiske områder, og du ikke kan få en forklaring på hvorfor
 - Tilbudsgiver uden grund trækker et bud tilbage eller anmoder om at trække et bud tilbage
-

EKSEMPEL:

MARKEDSDELING

En tilbudsgiver med hovedsæde i Aarhus beslutter sig for at byde på en opgave i Odense.

Buddet virker reelt og konkurrencedygtigt.

Tilbudsgiveren trækker dog tilbuddet tilbage – uden at kunne give en god forklaring.

Dette kan være et tegn på, at et kartel har opdelt opgaverne i Odense og Aarhus mellem sig. Sporet er, at der er et mønster i, hvem der giver tilbud i hvilke områder.

KARTELSPOR

3PROFORMA
BUD

HVIS ET KARTEL ALLEREDE HAR AFTALT, HVEM DER SKAL VINDE DIN OPGAVER, VIL DE ANDRE KARTELDELTAGERE AFLEVERE PROFORMA BUD.

PROFORMA BUD SKAL IKKE VÆRE KONKURRENCEDYGTIGE OG KAN KENDES PÅ, AT:

- De er sjuskede og ikke gennemarbejdede
 - De er meget højere end forventet i forhold til tidligere bud, listepreiser eller omkostninger
 - De indeholder høje delomkostninger, fx byggepladsomkostninger
 - De underliggende beregninger eller priser er ens eller mangler helt eller delvist
 - Buddene indeholder betingelser, som tilbudsgiveren ved, at ordregiver ikke kan acceptere
-

KARTELSPOR**4****IDENTISKE
FEJL ELLER
BEREGNINGER**

KARTELLER UDVEKSLER INFORMATIONER OM INDHOLDET AF DERES BUD. NOGLE GANGE KOPIERER DE DIREKTE BUDDENE OG LAVER KUN FÅ ÆNDRINGER.

HOLD DERFOR ØJE MED:

- Identiske regnefejl
 - Identiske stavfejl
 - Særlige beregninger eller formuleringer, der går igen i flere bud
 - Ens priskalkulationer
 - Ens brevpapir
 - Ensartet håndskrift
-

EKSEMPEL:

FÆLLES UDREGNING

Kartellet bestemmer, hvem der skal vinde den konkrete opgave.

”Vinderen” fastsætter derefter selvstændigt sin pris, og udregner sit eget bud.

”Vinderen” informerer de andre tilbudsgivere om størrelsen og sammensætningen af budet.

De andre karteldeltagere byder på opgaven, men bygger deres bud på informationerne fra ”vinderen”.

Sporene efter dette kartel kan være, at buddene tydeligvis er proforma, eller at de indeholder identiske fejl eller beregninger.

KARTELSPOR**5****KENDSKAB TIL
FORTROLIGE
OPLYSNINGER**

**KARTELDELTAGERE HAR OFTE KENDSKAB TIL KONKURREN-
TERNES FORTROLIGE OPLYSNINGER.**

VÆR DERFOR OPMÆRKSOM PÅ, OM:

- Konkurrenter har haft adgang til hinandens fortrolige oplysninger, fx priser eller gebyrer
 - Dokumentoplysningerne i fx Word viser, at flere tilbud er oprettet af den samme person
 - Dokumentoplysningerne viser, at en konkurrent har rettet i en anden tilbudsgivers oplysninger
 - Priser eller omkostningsberegninger for komplicerede ydelser er identiske
-

KARTELSPOR

6

MISTÆNKELIGE
UDSAGN

LYT EFTER, HVAD TILBUDSGIVERNE FORTÆLLER DIG OG NOTÉR, HVIS DU HØRER NOGET MISTÆNKELIGT.

ISÆR HVIS DU HØRER:

- Begrundelser som "priser i branchen" eller "aftaler i branchen"
 - Udsagn der viser, at nogle tilbudsgivere ikke vil afgive tilbud i bestemte områder eller til bestemte type kunder
 - Udsagn der viser, at et område eller en kunde "tilhører" en anden tilbudsgiver
 - Udsagn der afslører forudgående eller fortrolig viden om konkurrenterne
 - Tilbudsgivere, der anvender ens terminologi til at forklare prisstigninger eller prisberegninger
-

EKSEMPEL:

UDREGNINGSVEDERLAG

Tilbudsgiverne mødes med hver deres selvstændigt forudberegnete bud.

Tilbudsgiverne aftaler, at det laveste bud får opgaven.

Tilbudsgiverne aftaler herefter et "udregningsvederlag", der bliver lagt oveni alle budpriserne, inden buddene bliver indleveret til ordregiver.

"Udregningsvederlaget" bliver bagefter brugt som betaling til de andre i kartellet.

Et spor efter dette kartel kan være, at konkurrenterne har kendskab til hinandens fortrolige oplysninger eller priser.

PÅ SPORET AF ET KARTEL?

BRUG TJEKLISTEN, NÅR DU UNDERSØGER, OM DER ER SPOR EFTER ET KARTEL.

- Mistænkelige mønstre
- Proforma bud
- Manglende bud
- Identiske fejl eller beregninger
- Kendskab til fortrolige oplysninger
- Mistænkelige udsagn

Kan du sætte kryds i bare ét af felterne, kan du være på sporet af et kartel, og skal kontakte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Vi sidder klar til at hjælpe dig.

VI HAR BRUG FOR **DIN HJÆLP**

HAR DU VÆRET OFFER FOR ET KARTEL? HAR DU FUNDET SPOR EFTER FORBRYDELSEN?

Kontakt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har brug for din hjælp, til at finde spor efter karteller. Henvender du dig til styrelsen med et spor, er det vores ansvar at vurdere og forfølge sporet.

Du er ikke forpligtet til at oplyse, hvem du er, men det vil hjælpe os til at vurdere dine oplysninger, hvis vi kender din identitet og dine bevæggrunde.

Hvis du ønsker at være anonym, kan du kontakte os via en krypteret forbindelse hos vores eksterne databehandler, hvor du er sikret fuld anonymitet.

Husk, at det er dig, der er blevet snydt.

DOKUMENTATION ER VIGTIGT

Det er vigtigt for os at vide, hvad du bygger din mistanke på og hvor du har dine oplysninger fra. Notér derfor alt ned, der kan have relevans for sagen. Vi er særligt interesserede i: firma- og personnavne, datoer, tilbudsmateriale, noter fra telefonopkald eller samtaler og baggrundsmateriale.

Når du henvender dig til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, betyder det ikke, at du skal stoppe processen i forhold til den pågældende opgave. I langt de fleste tilfælde, vil dit udbud eller licitation kunne fortsætte efter planen.

Finder vi et kartel, vil det afhænge af den enkelte sag, hvad processen efterfølgende vil være.

SØG ERSTATNING, HVIS DU ER BLEVET SNYDT

Viser det sig, at du blevet snydt af et kartel, har du mulighed for at søge erstatning for den merpris, du eventuelt har betalt til kartellet.

Da du skal anlægge et civilt søgsmål mod karteldeltagerne, er det vigtigt, at du kontakter en advokat med speciale i erstatnings- og/eller konkurrenceret.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan ikke hjælpe med at føre erstatningssager.

REDUCÉR RISIKOEN FOR AT BLIVE SNYDT

REDUCÉR RISIKOEN FOR AT BLIVE SNYDT AF ET KARTEL VED AT FØLGE DISSE FORHOLDSREGLER:

1. Fjern kommunikationen mellem tilbudsgiverne ved fx ikke at samle alle til ét dialogmøde
2. Undlad i det omfang det er muligt at oplyse følsomme oplysninger som fx budsummer
3. Variér kredsen af tilbudsgivere fra sag til sag
4. Gør opgaven attraktiv for flest mulige tilbudsgivere
5. Stil ikke flere krav til tilbudsgiverne end nødvendigt i forhold til den konkrete opgave
6. Anvend tro- og loveerklæring om uafhængig tilbudsgivning fra www.kfst.dk

KONTAKT KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Hvis du har den mindste mistanke om et kartel, skal du ringe til vores efterforskningscenter. Vi sidder klar på telefon 41 93 94 95 på alle hverdage ml. 9 - 15, eller du kan skrive til os på vores e-mail tipos@kfst.dk.

Du kan også ringe til et af styrelsens fagcentre. Her finder du personer med konkret erfaring og viden indenfor netop dit område.

Kontaktoplysningerne finder du her: www.kfst.dk/konkurrenceforhold/kontakt

Hvis du ønsker at være anonym, kan du kontakte os via en krypteret forbindelse hos vores eksterne databehandler, hvor du er sikret fuld anonymitet.

Du kan sende og læse meddelelser anonymt via et link, som du finder på: www.kfst.dk/konkurrenceforhold/tip-os

KONTAKT

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Tlf. 41 93 94 95